

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTI ODJEL

ODLUKA

Aplikacija br. 38233/05
Tihomir ALEKSIĆ
protiv Bosne i Hercegovine

Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasijedajući dana 3.02.2015. godine kao vijeće u sljedećem sastavu:

Guido Raimondi, *predsjednik*,

Päivi Hirvelä,

Ledi Bianku,

Nona Tsotsoria,

Zdravka Kalaydjieva,

Paul Mahoney,

Faris Vehabović, *sudije*,

i Françoise Elens-Passos, *registrar Odjela*,

povodom navedene aplikacije podnesene dana 11.10.2005. godine,

imajući u vidu izjašnjenja tužene države,

nakon vijećanja, odlučio je kako slijedi:

ČINJENICE

1. Aplikant, g. Tihomir Aleksić, državljanin je Bosne i Hercegovine, rođen 1946. godine, koji živi u Beogradu.

2. Vladu Bosne i Hercegovine („Vlada“) zastupala je njena zastupnica, gđa M. Mijić.

3. Nakon što je obaviještena o pravu da intervenira u ovom postupku (član 36. stav 1. Konvencije i pravilo 44. Pravila Suda), vlada Srbije je odgovorila da neće koristiti to pravo.

A. Relevantna pozadina slučaja

4. Aplikant je bio oficir JNA, oružanih snaga bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije („SFRJ“). Ovaj predmet odnosi se na njegov pokušaj da se vrati u posjed svoga prijeratnog stana u Bosni i Hercegovini.

5. Detaljnije informacije o stanovima u društvenoj svojini, vojnim stanovima i uključenosti stranih oružanih snaga u ratni sukob u Bosni i Hercegovini u periodu 1992-95. godine date su u presudama u predmetima *Dokić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 6518/04, tačke 5-17, od 27.05.2010, te *Mago i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 12959/05, 19724/05, 47860/06, 8367/08, 9872/09 i 11706/09, tačke 5-8, od 3.05.2012. godine.

B. Okolnosti predmeta

Činjenice ovog predmeta, kako su ih prezentirale strane, mogu se sažeti na sljedeći način.

6. Aplikantu je 1984. godine dodijeljeno stanarsko pravo na vojni stan u Sarajevu.

7. Dana 31.03.1992. godine on je otkupio taj stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine, plativši punu otkupnu cijenu stana u iznosu od 710.117 jugoslovenskih dinara (oko 8.354 njemačkih maraka (DEM) u to vrijeme).

8. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, aplikant je svoju vojnu karijeru nastavio u oružanim snagama VJ¹ i napustio Sarajevo. Njegova vojna služba je okončana 1998. godine.

9. Dana 2.02.1997. godine Ministarstvo odbrane Federacije Bosne i Hercegovine dodijelilo je taj stan osobi H.G., pripadniku Armije Republike Bosne i Hercegovine.

10. Dana 15.09.1998. godine aplikant je podnio zahtjev za povrat stana u Sarajevu. Njegov zahtjev je odbijen dana 2.03.2000. godine u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine. Dana 8.12.2000. godine, nadležno Ministarstvo Kantona Sarajevo potvrdilo je to rješenje.

11. Dana 28.05.2002. godine komisija za povrat imovine, osnovana prema Aneksu 7. Daytonskog mirovnog sporazuma, pred kojom je paralelno vođen postupak po zahtjevu aplikanta, utvrdila je da aplikant nije ni izbjeglica niti raseljeno lice u smislu Aneksa 7, te se oglasila nenadležnom. Dana 2.09.2003. godine komisija za povrat imovine je odbila aplikantov zahtjev za ponovno razmatranje.

¹ VJ, oružane snage Savezne Republike Jugoslavije, osnovane su dana 20.05.1992. godine. Godine 2006., Saveznu Republiku Jugoslaviju naslijedila je Srbija.

12. Dana 31.07.2000. godine aplikant se žalio Domu za ljudska prava (domaće tijelo za zaštitu ljudskih prava, osnovano prema Aneksu 6. Općeg okvirnog sporazuma za mir iz 1995. godine) zbog nemogućnosti da se vrati u posjed svoga prijeratnog stana.

13. Dana 6.06.2005. godine Komisija za ljudska prava (pravni sljednik Doma za ljudska prava) odbacila je njegovu žalbu u pogledu postupaka pred nadležnim organima uprave zbog neiscrpljivanja raspoloživih pravnih lijekova (aplikant nije obavijestio tu Komisiju o rješenjima od 2.03.2000. i 8.12.2000. godine; vidi tačku 10. u tekstu gore). Žalba na odluke komisije za povrat imovine odbačena je kao nedopuštena *ratione personae*. Komisija za ljudska prava je smatrala da se, u skladu sa Aneksom 7, Federacija Bosne i Hercegovine (protiv koje je aplikant podnio svoju žalbu) ne može smatrati odgovornom za odluke komisije za povrat imovine jer nije nadležna za njihovo preispitivanje.

14. Dana 21.11.2005. godine aplikant je pokrenuo postupak pred Općinskim sudom u Sarajevu („Općinski sud“) kako bi se utvrdila pravovaljanost kupoprodajnog ugovora od 31.03.1992. godine, te kako bi se njegovo vlasništvo na predmetnom stanu upisalo u zemljišnu knjigu. Dana 2.04.2008. godine, Općinski sud je zaključio da je tužba povučena jer se aplikant nije pojavio na zakazanom ročištu bez obrazloženja.

15. Dana 25.03.2011. godine, Ministarstvo vanjskih poslova Republike Srbije informiralo je vladu Bosne i Hercegovine da aplikantu još nije dodijeljen vojni stan u Srbiji, ali da je nadležni organ Ministarstva odbrane Srbije utvrdio njegovo pravo na dodjelu stana.

C. Relevantno domaće pravo i praksa

16. Dana 22.12.1995. godine proglašeni su ništavim svi kupoprodajni ugovori zaključeni u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine (Zakon o preuzimanju sredstava bivše Socijalističke Federative Republike Jugoslavije u svojini Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine br. 6/92, 13/94, 50/95 i 2/96). Nakon toga, propisi koji reguliraju ovu materiju, odnosno Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine, (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 51/07, 72/08 i 23/09) i Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 i 81/09) doživjeli su brojne izmjene pa su svi ti ugovori proglašeni pravno valjanim.

17. Međutim, dvije kategorije kupaca nisu imale pravo da se vrate u posjed svojih stanova i da uknjiže vlasništvo na njima (vidi član 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine i član 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz

1998. godine). Prva kategorija odnosi se na one koji su služili u stranim oružanim snagama nakon rata koji se vodio u periodu 1992-95. Druga kategorija odnosi se na one koji su stekli stanarsko ili drugo ekvivalentno pravo na vojni stan u nekoj od država sljednica SFRJ. Međutim, oni sada imaju pravo na naknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine. Iako je ta naknada u početku bila predviđena kao refundiranje iznosa koji je plaćen za stan u periodu 1991/92 uz isplatu kamate po stopi koja se primjenjuje na prekoćne depozite, Ustavni sud je dana 30.03.2012. godine (odluka br. U 15/11) proglasio taj način određivanja iznosa naknade neustavnim i naredio Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da ga izmijeni u skladu s presudom u predmetu *Đokić* (citirana gore u tekstu, tačke 63. i 72).

18. Za detaljniju analizu relevantnog domaće prava i prakse, kao i relevantnih međunarodnih dokumenata, vidi presude *Đokić* (citirana gore, tačke 35-45) i *Mago i drugi* (citirana gore, tačke 53-69).

D. Relevantno zakonodavstvo Srbije

19. Nakon 1992. godine u Srbiji više nije moguće steći stanarsko pravo (vidi član 30. stav 1. Zakona o stanovanju iz 1992. godine, Službeni list Srbije br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98, 26/01, 101/05 i 99/11). Umjesto toga, aktivni i penzionisani pripadnici oružanih snaga, te aktivno i penzionisano osoblje Ministarstva odbrane od tada imaju pravo na sticanje ekvivalentnog prava zakupa na vojnom stanu na neodređeno vrijeme ili, u slučaju nedostatka odgovarajućih stanova, na hipotekarni kredit sufinansiran od strane države, pod uslovom da oni, odnosno njihovi supružnici ili djeca, nemaju stanarsko ili drugo ekvivalentno pravo na stan u bilo kojoj od bivših republika SFRJ (Pravilnik o načinu i kriterijumima za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Saveznom ministarstvu za odbranu i Vojsci Jugoslavije, Službeni list Savezne Republike Jugoslavije, br. 30/94, 39/94 i 6/96; Pravilnik o načinu i kriterijumima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Vojsci Jugoslavije, Službeni list Savezne Republike Jugoslavije, br. 5/95, 18/96, 56/96, 58/96, 42/97 i 9/00; Pravilnik o načinu, kriterijumima i merilima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije i Crne Gore, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 20/02, 36/03, 34/04 i 29/05; Pravilnik o rešavanju stambenih pitanja u Ministarstvu odbrane, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 38/05, 16/08, 26/08 i 39/08; kao i pravilnici koji se odnose na vojne penzionere iz 1994. i 2010. godine, odnosno Pravilnik o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 31/94, 19/95, 26/96, 1/97 i

45/08, te Pravilnik o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 34/10). Dakle, oni koji su prije rata posjedovali vojni stan u Bosni i Hercegovini u pravilu su se morali odreći tih stanova kako bi imali pravo na vojni stan ili stambeni kredit u Srbiji ili Crnoj Gori (vidi članove 6-7 i 87. navedenog Pravilnika o načinu i kriterijumima za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Saveznom ministarstvu za odbranu i Vojsci Jugoslavije iz 1994. godine; članove 7-8 i 74. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija iz 1994; i članove 6-7 i 85. Pravilnika o načinu i kriterijumima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Vojsci Jugoslavije iz 1995. godine).

20. Član 39. stav 2. Zakona o stanovanju iz 1992. godine propisuje da nosilac prava na zakup stana na neodređeno vrijeme može otkupiti taj stan pod istim uslovima kao i nosilac stanarskog prava.

PRITUŽBA

21. Aplikant se žalio zbog nemogućnosti da dobije povrat svoga prijeratnog stana u Sarajevu. On se poziva na član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

PROPISI

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

22. Tužena država je istakla da aplikant ispunjava zakonske uslove za dodjelu vojnog stana u zakup u Srbiji, te da ima pravo na nadoknadu zbog gubitka vojnog stana u Bosni i Hercegovini. Suprotno od onoga što je vlada Srbije tvrdila u predmetu *Đokić*, dodjela stanova u zakup na neodređeno vrijeme pripadnicima srbijanskih oružanih snaga nikada nije prestala (vidi presudu *Đokić*, tačka 54).

Vlada je nadalje istakla da aplikant nije iscrpio sve raspoložive domaće pravne lijekove: nije zatražio sudsko preispitivanje rješenja administrativnog organa od 8.12.2000. godine, nije obavijestio Komisiju za ljudska prava o odlukama donesenim povodom njegove žalbe i, konačno, nije ustrajao u svojoj tužbi u vezi sa pravovaljanošću kupoprodajnog ugovora pred Općinskim sudom (vidi tačke 10, 13. i 14. gore u tekstu).

23. Aplikant nije dostavio nikakvo izjašnjenje kao odgovor.

24. Sud smatra da nije potrebno ispitivati sve prigovore Vlade, s obzirom na to da je aplikacija u svakom slučaju očigledno neosnovana iz sljedećih razloga.

25. Ista situacija kao što je situacija u predmetnom slučaju ispitana je u predmetu *Dokić* kada je srbijanska vlada tvrdila da pripadnici njenih oružanih snaga više ne mogu steći ni stanarsko pravo, niti pravo zakupa na neodređeno vrijeme, već isključivo pravo zakupa na određeni vremenski period, što ne treba poistovjećivati sa nekadašnjim stanarskim pravom (vidi presudu *Dokić*, citirana gore, tačka 54). Međutim, kasnije je razjašnjeno u predmetu *Mago i drugi* (citirana gore) da su aktivni i penzionisani pripadnici oružanih snaga u Srbiji zaista imali pravo na vojni stan na neodređeno vrijeme ili, u slučaju nedostatka odgovarajućeg stana, na hipotekarni zajam sufinansiran od strane države.

26. Pravo aplikanta na vojni stan u Srbiji utvrdili su nadležni vojni organi u Srbiji (vidi tačku 15. u tekstu gore). Kako bi stekao to pravo, on se morao odreći ekvivalentnog prava na njegov prijeratni stan u Sarajevu (vidi tačku 19. gore u tekstu). Imajući to u vidu, činjenica da aplikantu još nije bio dodijeljen stan u Srbiji nije od značaja. U svakom slučaju, on ima pravo na naknadu prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine (vidi tačku 17. u tekstu gore).

27. S obzirom na navedeno, ova pritužba je očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. Konvencije, te se mora odbaciti kao nedopuštena u skladu sa članom 35. stav 4.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

28. Sud je ispitao ostale pritužbe koje je aplikant podnio temeljem članova 6, 8, 13. i 14. Konvencije. Međutim, imajući u vidu sve materijale u svom posjedu, te u mjeri u kojoj su te pritužbe u njegovoj nadležnosti, Sud nalazi da oni ne pružaju bilo kakve naznake povrede prava i sloboda utvrđenih u Konvenciji. Iz navedenog slijedi da se i ove pritužbe moraju odbaciti kao očigledno neosnovane, u skladu sa članom 35. stavovi 3. (a) i 4. Konvencije.

Iz navedenih razloga Sud jednoglasno,

Proglašava aplikaciju nedopuštenu.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanom obliku dana 26.02.2015. godine.

Françoise Elens-Passos
registrar

Guido Raimondi
predsjednik